

Dyrk! Høst! Spis!

Anbefalinger og resultater fra
konferencen om den spiselige by

Afholdt den 11. oktober 2013

MILJØPUNKT

AMAGER

Kolofon

Afsender:
Miljøpunkt Amager

Redigeret af:
Kirsten Østergaard Martensen

Arrangementet ”Dyrk! Høst! Spis! –
Konference om den spiselige by” blev
afholdt under Sharing Copenhagen den
11. oktober 2013.

Konferencen blev arrangeret med støtte
fra Københavns Kommunes Teknik-
og Miljøforvaltning, Amager Vest
Lokaludvalg og Amager Øst
Lokaludvalg.

Der skal lyde en særlig tak til Tim
Jensen og Katrine Guldager, fra
Københavns Kommunes Teknik- og
Miljøforvaltning, for deres
hjælpssomhed i forhold til praktisk
assistance op til og på dagen for
konferencen.

Henvendelser angående denne
konference og det fremadrettede
arbejde med den spiselige by kan rettes
til: kirsten@miljopunkt-amager.dk eller
post@miljopunkt-amager.dk.

Forord

Fredag den 11. oktober 2013 deltog 120 mennesker i konferencen Dyrk! Høst! Spis! Adskillige var henvist til venteliste, da de fysiske rammer i Njalsgården på Islands Brygge begrænsede antallet af deltagere.

Alene antallet af deltagere, samt opmærksomheden op til konferencen, viser med klar tydelighed, at der er en stærk og vedholdende interesse for arbejdet med byhaver, bylandbrug, høst af byens frugt og grønt samt andre grønne tiltag i byen.

Som arrangør af konferencen, vil vi fra Miljøpunkt Amagers side gerne takke for den overvældende store interesse for konferencen "Dyrk! Høst! Spis!". Der var en god stemning hele dagen, og der blev diskuteret mange forskellige relevante emner på tværs af allerede eksisterende netværk.

Formålet med denne opsamling er at hive

fat i nogle af de konkrete problemstillinger, der blev diskuteret på konferencen, så vi kan arbejde fremadrettet med problemstillingerne.

I Miljøpunkt Amager vil vi arbejde videre på at fremme arbejdet med den spiselige by¹, så det bliver sjovere, bedre og nemmere for folk at arbejde med den spiselige by i både stor og lille skala.

Med denne opsamling søger vi også at bane vejen mod en endnu større og international konference i september næste år, hvor vi glæder os til at se jer alle igen og alle dem som ikke havde mulighed for at deltage i konferencen i år.

¹ Den spiselige by dækker bl.a. over private haver, byhaver, skolehaver, bylandbrug, sankning og maritime haver.

Resumé

På Dyrk! Høst! Spis! blev der diskuteret et væld af forskellige emner, der relaterer sig til den spiselige by. Disse emner vedrører bl.a. problematikker omkring jord og kompost, hvordan vi sanker i byen, grønt produktion med henblik på salg og vigtigheden af at få en god og fremadrettet dialog med Københavns Kommune.

Som følge af det tydelige ønske om en konstruktiv og fremadrettet dialog med Københavns Kommune, har vi opstillet en række anbefalinger til Københavns Kommune. Anbefalingerne har baggrund i de emner, der blev diskuteret på dagen, og de omhandler bl.a. vigtigheden i at Københavns Kommune fremstår med en samlet strategi for byhaver og bylandbrug. Derudover efterspørges at Københavns Kommune ser på mulighederne for at lave mere nuancerede regler omkring brugen af jord og kompost i byhaver og bylandbrug.

Flere oplægsholdere snakkede på konferencen om, at der er en stor erfaring og inspiration at hente ved at vende blikket

mod udlandet, hvis vi vil fremme København som en spiselig by. Byhøst, Paul Rye Kledal og Mie Kongstad holdt alle oplæg om tiltag, der kan gøre København til en mere spiselig by, og hvorfor det er så vigtigt, at vi bruger energi på dette. Under eftermiddagens workshops, blev der diskuteret jordrelaterede emner, problematikker om anlæggelse af byhaver i de københavnske gårde, idéer til hvordan vi kan dele jorden og frugten i de københavnske villahaver, og mulighederne for at lave en taghave på indkøbscenteret Fields.

For at sætte fokus på det fremadrettede arbejde, der både involver Københavns Kommune, de frivillige og andre aktører på området, har vi valgt at fremhæve de emner, der på konferencen viste sig vigtigst for deltagerne. Det gælder arbejdet med organiseringen af byhaver og bylandbrug, jordforurening, kompost og samarbejdet med Københavns Kommune.

Indhold

1	Anbefalinger.....	1
1.1	Samlet strategi fra Københavns Kommune	1
1.2	Lad verden komme til København	1
1.3	Jordforurening – er det virkelig et problem?	1
1.4	Bedre udnyttelse af kompost	1
1.5	Byen er stor – og der er plads til alle	2
1.6	Samarbejde mellem de aktive	2
2	Opsamling på konferencens emner	3
2.1	Søge inspiration til at organisere arbejdet	3
2.2	Hvorfor vi skal fremme den spiselige by?	3
2.3	Emner fra konferencens workshops	4
2.4	Samarbejde mellem borgere og Københavns Kommune.....	5
2.5	Markedspladsen.....	6
3	Det fremadrettede arbejde	8
3.1	Behov for en strategi for byhaver og bylandbrug.....	8
3.2	Organisering.....	9
3.3	Udfordringer med jordforurening og kompostering.....	10
3.3.1	Jord.....	11
3.3.2	Kompostering	11
3.4	International konference om den spiselige by i september 2014	11
3.5	Andre arrangementer	12
	Bilag.....	13
	I - anbefalinger til Københavns Kommune	13
	II – Programmet for konferencen	15
	III – Navne og kontakt oplysninger på stadeholdere på markedspladsen	17

1 anbefalinger

På konferencen blev vendt en del emner, der bør arbejdes med for at fremme København som den grønne og spiselige by. Emnerne relaterer sig både til Københavns Kommune og til de aktive og frivillige selv. Vi har her kort samlet de vigtigste emner, vi på baggrund af konferencen anbefaler at der arbejdes på for at gøre København til en mere spiselig by.

1.1 Samlet strategi fra Københavns Kommune

Blandt deltagerne på konferencen blev der udtrykt et stort behov, for at Københavns Kommune fremstår med en samlet strategi på området omkring byhaver og bylandbrug, så borgere der henvender sig til kommunen med et ønske om at starte et projekt op nemmere finder vej igennem kommunens regler. Der skal derfor på baggrund af dialogen på konferencen lyde en stærk opfordring til, at Københavns Kommune fokuserer på at lave en Lex Byhave (bilag Ia).

1.2 Lad verden komme til København

Der var et stort ønske om, at Københavns Kommune lader sig inspirere af udenlandske projekter indenfor byhaver og bylandbrug som f.eks. Capital Growth og Fresh, for på den måde at lære af de erfaringer andre allerede har gjort sig. Der er indenfor flere områder tale om sager, der kræver en lille indsats, men som kan have stor betydning for brugerne af byhaver. Den internationale konference næste år, samt

arbejdet op til denne, søger at skabe kontakter til personer med erfaring fra udenlandske projekter med byhaver og bylandbrug. Med det arbejde er intentionen at blive mere konkrete, omkring hvad der er relevant at arbejde videre med i København, og hvordan vi får det meste ud af de ressourcer, der lægges i byhaver og bylandbrug.

1.3 Jordforurening – er det virkelig et problem?

På dagen var en del diskussion om problemerne med jordforurening. Der var bl.a. et konkret ønske om, at Københavns Kommune skal se på reglerne, for hvornår man kan bruge lettere forurenede jord til dyrkning. Til dette emne lyder derfor en anbefaling om, at Københavns Kommune indgår i en dialog med forskere på området, så regler og anbefalinger omkring jordbrug laves på baggrund af de nyeste risikovurderinger.

1.4 Bedre udnyttelse af kompost

I tæt relation til jordproblematikken er der et stort ønske om ændringer på reglerne for brug af kompost fra husholdningsaffald, så det bliver tilladt at benytte komposten fra husholdningsaffaldet ude i de byhaver, der ligger adskilt fra beboelsesmæssige områder. Flere steder rundt om i Københavns Kommune, arbejdes der allerede nu i forskellige private netværk og organiseringer på, hvordan man kan udvikle kompostering i København så den tilpasses den tætte bys vilkår. En bedre udnyttelse af komposterbart husholdningsaffald, vil være en fordel for

både Københavns Kommune og borgere med grønne idéer.

1.5 Byen er stor – og der er plads til alle

Der efterspørges en database over mulige steder til byhaver i København Kommune, denne database bør indeholde arealer egnede til små byhaver, men også arealer der er egnede til bylandbrug og taghave projekter, hvor der kunne etableres produktion i større skala (bilag Ib). En database er oplagt at opbygge i et samarbejde mellem Københavns Kommune og borgerne: Det vil ofte være borgerne, der har det lokale kendskab til små og store egnede arealer, hvorimod Københavns Kommune har ressourcerne til at oprette og vedligeholde en sådan platform. Byhøstplatformen er et fint eksempel på, hvordan man kan etablere en sådan database, hvor borgere selv melder ind hvad de registrerer i byen.

1.6 Samarbejde mellem de aktive

Der efterspørges en organisatorisk platform, der bl.a. kan arbejde med erfaringsudveksling, vidensdeling og fundraising for byhaver og andre der arbejder med den spiselige by, for på den måde at gøre arbejdet nemmere for folk, der bare gerne vil dyrke noget grønt. En sådan organisatorisk platform kunne etableres af private og frivillige aktører i et samarbejde med, og som et konstruktivt modspil til, Københavns Kommune.

Miljøpunkt Amager påtager sig gerne ansvaret for at igangsætte konkrete initiativer, der kan skabe organisatoriske platforme indenfor byhaver og bylandbrug. Allerede i skrivende stund er der etableret kontakt mellem interessenter indenfor henholdsvis bylandbrug og de københavnske byhaver med henblik på at finde formen på de organisatoriske platforme.

2 Opsamling på konferencens emner

Konferencen bestod hen over dagen af en række forskellige oplæg, indslag, udfald, situationer og idéer som det ikke er muligt at beskrive fuldstændigt fra en ende til anden. Vi har derfor lavet en opsamling på de væsentligste emner fra konferencen. Programmet for konferencen er vedhæftet som bilag II.

2.1 Søge inspiration til at organisere arbejdet

To af konferencens oplægsholdere (Rikke Hedegård Christensen og Signe Voltelen) havde særligt fokus på vigtigheden i at være åben for inspiration fra udenlandske byhave projekter, og knytte kontakter til disse for at inddrage personer, der har erfaring fra vellykkede byhave projekter (bilag Ic). Eksempler på projekter, der på konferencen blev nævnt som værende gode at lade sig inspirere af, er Capital Growth og Fresh.

René Sommer Lindsay holdt et oplæg omkring klimasikringen af København. Oplægget omhandlede bl.a. vigtigheden i at inddrage borgerne i byplanlægningen. Denne erfaring bør udnyttes fremadrettet i nye projekter.

2.2 Hvorfor vi skal fremme den spiselige by?

Især oplægget fra Byhøst havde fokus på indsatsen for at gøre den spiselige natur mere tilgængelig. Det gør de ved selv at åbne op og dele viden om gode sankesteder online med alle interesserede. Sammen

skaber sankerne et stort kendskab til byens positive natur- og madoplevelser, som kan inspirere endnu flere til at opleve den spiselige del af byen. Under oplægget blev det derudover gjort klart, at det er vigtigt også at arbejde på information omkring brugen af naturen til at sanke, så dette holdes bæredygtigt. Jo højere viden der er blandt folk der sanker, des større udbytte bliver det muligt at opnå, og man mindsker den ubæredygtige brug af sankesteder.

Oplægget af Paul Rye Kledal konkretiserede nogle af de problemstillinger storbyen står med i fremtiden, og hvilke tiltag der kan gøres for at imødegå nogle af problemstillingerne. Kledal påpegede vigtigheden af, at byen i større omfang formår at producere fødevarer. En vigtighed der skyldes de stigende og svingende fødevarerpriser, samt den problematik at byen ikke har en nødplan for hvad der skal ske med fødevarerforsyningen, hvis der opstår problemer med distributionen (f.eks. som følge af mangel på brændstof). En del af byens fremtidssikring bør derfor indeholde udviklingen af bylandbrug. Der er dog flere hindringer i denne proces, som kræver politisk opbakning og handling. Nogle af disse er nævnt i bilag Ia og Ib.

Mie Kongstad fortalte i hendes oplæg om, hvordan en stor del af arbejdet med byhaver giver både børn og voksne en større forståelse for hvordan vores grøntsager kommer til verden, samt en bedre forståelse for vores allesammens naturgrundlag. I oplægget nævnte hun bl.a., at når vi forstår sammenhængen mellem hvad vi kommer i munden og hvordan det kommer til verden, så bliver vi også bedre til at værdsætte det.

2.3 Emner fra konferencens workshops

Særligt under workshoppen ”Jord og kompost i byen”, men også i løbet af dagen, var der en del diskussion vedrørende problemerne med jordforurening. Mange der ønsker at etablere en byhave løber ind i problemer med forurenede jord. Med baggrund i denne problemstilling blev der snakket om, hvilke tiltag der kunne tages på området. Et ønske var at se på anbefalingerne for hvornår man kan bruge jord til dyrkning, når der er konstateret forurening (bilag Id). Dette skyldes, at flere undersøgelser indenfor området viser, at risikoen ved at spise grøntsager fra lettere forurenede byjord ikke er mere sundhedsskadeligt end at spise konventionelt dyrkede afgrøder, når bare man sørger for at vaske og skrælle grøntsagerne inden de spises.

I relation til jordproblematikken blev der på workshoppen også diskuteret problemer om kompostering. Mange ønsker at udnytte muligheden for at kompostere i stedet for at

indkøbe jord og gødning. Fordelene ved at kompostere er, at man derved kan genanvende en større del af husholdningsaffaldet som gødning i stedet for at sende dette til almindelig forbrænding. Derudover har kompost også en positiv effekt på jordstrukturen, der især er gavnlig på de ældre jorde. I forhold til kompost ligger der et ønske om at kunne bruge kompost ude i de byhaver, der ligger separat fra beboelse, hvilket i dag er forbudt (bilag Ie).

På workshoppen ”Fra gårdanlæg til byhave” ved Jesper Langebæk blev der diskuteret en lang række emner. Overordnet set efterspørger de frivillige en strategi for have- og bylandbrug fra Københavns Kommunes side, så processen med etablering af byhaver bliver nemmere. Der var generelt en opfattelse af, at regler og tekniske krav ofte umuliggør ethvert udviklingsprojekt af gårdanlæg rundt omkring i byen, og at det administrative bøvvl med at ansøge om lov er ”projektdræbere”. I relation til dette blev der også efterspurgt en forenkling af hvad man må og hvad man ikke må, samt en synliggørelse af de muligheder, man har for at gøre noget ved sit gårdanlæg på eget initiativ (bilag If). Konkret blev der efterspurgt viden om reglerne i relation til drivhus, urtehaver, høns, frugtbuske og kompost i gården. På denne workshop blev der også efterspurgt en platform, der kan arbejde med kommunikation og organisering af de frivillige, da dette ofte er problematisk. Denne platform kunne også arbejde med økonomisk støtte til vedligeholdelse af projekter, da den manglende finansiering ofte er en hindring i det videre arbejde.

I workshoppen "Landshare, del frugt og jord" fortalte Katrine Terkelsen Roelsgaard om arrangementet "Vanløse deler frugten", hvor borgere i Vanløse plukker æbler i villahaver hos borgere, der har åbnet deres have op på dagen. Dette er en form for arrangement, som vil være mulig at afholde flere steder i København, da der er mange villakvarterer med både små og store haver. Der har været efterspørgsel på et kort over, hvor i København sådanne arrangementer kunne arrangeres. Erfaringerne med projekterne er dog, at det bør afholdes på græsrodsniveau, for at gøre det bæredygtigt og for at få villahaveejerne til at åbne op for projekter.

Den sidste af de fire workshops hed "Taghave på Fields", og omhandlede hvilke muligheder og udfordringer der er forbundet med at etablere en taghave på et stort uudnyttet tagareal på shoppingcenteret Fields i Ørestaden. Her blev der diskuteret emner omkring hvordan en taghave skal se ud, hvem der skal bruge og passe den, hvilke typer arrangementer man kan afholde og hvordan et samarbejde med Fields skal foregå for at få de endelige tilladelser til at igangsætte projektet.

2.4 Samarbejde mellem borgere og Københavns Kommune

Henover hele konferencen dukkede emner op, der relater sig til samarbejdet mellem borgere og Københavns Kommune. Samarbejdet har stor fokus hos de frivillige, da kommunen er en vigtig spiller i arbejdet med byhaver og bylandbrug. Mange der frivilligt arbejder med at gøre København til en grønnere og mere spiselige by, oplever desværre at dialogen med Københavns

Kommune er besværlig og langtrukket. Der var derfor et ønske fra flere deltagere om, at Københavns Kommune også bør agere den opsøgende part, da arbejdet med den spiselige by har flere aspekter, der er positive for byen i sin helhed (se afsnit 3.1). Udmeldingen fra flere personer i Københavns Kommune, heriblandt afgående Teknik- og Miljøborgmester Ayfer Baykal var dog, at det er byhaverne, der skal henvende sig til Københavns Kommune med initiativer.

Ole Vissing deltog som repræsentant fra Københavns Kommune under punktet "Hvad gør vi nu?". Vissing fortalte, at han oplevede en utrolig god energi på konferencen, og at der blev diskuteret mange muligheder, der ligger i god tråd med de målsætninger Københavns Kommune arbejder med. I forhold til Sharing Copenhagen påpeger han flere steder, hvor Københavns Kommune gerne vil indgå i et samarbejde. Under diskussionen nævnte Ole Vissing dog også, at Københavns Kommune på nuværende tidspunkt ikke kan love noget, da Københavns Kommunes arbejde bunder i politiske beslutninger.

2.5 Markedspladsen

Markedspladsen var en stor succes, hvor mange deltagere fik nye kontakter og ny inspiration med hjem. I det følgende er vist

flere stemningsbilleder taget i løbet af markedspladsen. Hvis nogen skulle ønske at tage kontakt til stædeholdere kan kontaktoplysninger findes i bilag III.

3 Det fremadrettede arbejde

3.1 Behov for en strategi for byhaver og bylandbrug

I løbet af konferencen blev debatteret et væld af emner, der omhandlede den spiselige by. Det blev tydeligt på konferencen, at personer der arbejder med byhaver, bylandbrug og lignende, gør det af mange forskellige årsager.

For de frivillige, der vælger at dyrke grøntsager i byhaverne, er motivationen meget forskellig. En af motivationsfaktorerne er, at byhaverne danner rammer om sociale fællesskaber, hvor borgere ved at dyrke grøntsager, sammen tager ansvar for deres nærmiljø. Flere nævner også vigtigheden af en bedre udnyttelse af vores naturressourcer. Det gælder blandt andet i forhold til udnyttelse af husholdningsaffald til kompostering og

brug af regnvand i større og mindre grad i bylandbrug og byhaver. En sidste vigtig ting er, at for mange der bor i byen er skolehaver, byhaver og bylandbrug en vigtig kilde til læring om hvordan vores fødevarer bliver til, og hvordan naturens kredsløb fungerer. Denne naturforståelse er vigtig for, at vi bliver bedre til at tænke over og udnytte det mad vi køber, spiser og smider ud.

Inden for bylandbrug blev der på konferencen også påpeget flere faktorer, der kan være fordelagtige for byen. Ved bylandbrug kan fordelene f.eks. være udnyttelse af byens regnvand i produktionen af grøntsager, brug af kompost produceret i byen og dermed mindre affald til forbrænding. Derudover vil man ved at producere fødevarerne lokalt nedsættes byens energi forbrug og CO₂-udslip, da noget af den tunge trafik i byen undgås ved at grøntsagerne får en kortere transport vej, samt mulighed for at mindske

brug af materialer til indpakning. Bylandbrug vil også i stil med skolehaverne kunne bruges til undervisnings- og formidlings forløb for både børn og voksne. Velfungerende bylandbrug vil også kunne kobles sammen med muligheden for grøn jobskabelse.

Da både byhaver og bylandbrug har fokus på at udnytte byen naturressourcer kan de blive en væsentlig brik i arbejdet med den grønne omstilling, samt arbejdet med at gøre København til en CO₂-neutral by i 2025.

Motivationen og drivkraften hos borgere og organisationer til at lave grønne tiltag i byen, skal ses i lyset af, at mange frivillige ofte oplever det svært at finde vej gennem Københavns Kommunes regler. Mange oplever, at Københavns Kommune fremstår som om de reelt ikke ved hvad deres politik er på området. Forvirringen på området er flere gange blevet nævnt som ”projektdræbere”, og der blev derfor efterspurgt en samlet strategi fra Københavns Kommune på området omkring byhaver og bylandbrug. En sådan strategi bør fokusere på, at det skal blive lettere at være frivillig, så der bliver en kortere vej mellem behov og løsninger for ny projekter i Københavns Kommune.

Københavns Kommune kunne i processen med at lave en strategi, evt. lade sig inspirere af udenlandske projekter som f.eks. Capital Growth og Fresh, og på den måde lade sig inspirere af hvordan andre byer har arbejdet for at fremme byhaverne og bylandbruget, samt hvilke erfaringer de har gjort sig. Det er dog samtidig vigtigt, at strategien udarbejdes i tæt dialog med de igangværende initiativer i byen.

3.2 Organisering

På konferencen var der stor efterspørgsel på en organisatorisk platform til at varetage flere forskellige forhold om fremme af bylandbrug og byhaver. Det er vigtigt at understrege, at der sandsynligvis vil være behov for i hvert fald to forskellige organisationer, der hver især skal varetage problemstillinger i relation til bylandbrug og byhaver. Grunden hertil er, at byhaver og bylandbrug har forskelligt fokus, da formålet med disse er forskellige. Dette gælder bl.a. i fokus på dyrkning, ansøgninger til forskellige fonde og en målrettet dialog med Københavns Kommune. De har dog begge den ting til fælles, at de kæmper med problemerne med jord- og luftforurening.

I arbejdet med at fremme både bylandbrug og byhaver er det vigtigt at lade sig inspirere af udenlandske projekter, da projekter med byhaver og bylandbrug flere steder i verden har arbejdet med mange af de samme problemstillinger, som vi står med i dag. Det er derfor vigtigt, at der bruges energi på at finde inspiration fra organisering af byhaver og bylandbrug i andre lande, der har draget sig praktiske erfaringer med planlægning og implementering indenfor området.

Der er fra mange sider et ønske om, at Netværk for Urbane Haver igangsættes igen. Der skal dog være fokus på, at mange der arbejder med byhaver, har et større ønske om at dyrke noget grønt i fællesskab med andre brugere af haven, end at bruge tiden på at arbejde organisatorisk med at søge fondsmidler, regler o.l. Man bør derfor søge at finde en organisatorisk form, hvor der tages hånd om denne problemstilling, hvor f.eks. miljøpunkter og lokaludvalg

kunne spille en større rolle på det organisatoriske niveau. På baggrund af denne efterspørgsel vil Miljøpunkt Amager derfor gerne forpligte sig til at genoptage arbejdet med Netværk for Urbane Haver, men det er vigtigt at genoverveje, hvilke aktiviteter og opgaver Netværket skal arbejde med.

Indenfor området omkring bylandbrug, er der ligeledes behov for et samlende organ, der kan sætte fokus på udvikling indenfor området og gå i dialog med Københavns Kommune omkring en overordnet indsats for bylandbrug. En sådan organisatorisk platform skal også kunne arbejde med generel fundraising, og håndtere nogle af de praktiske og administrative spørgsmål, der relaterer sig til kommunen. Videre er det også vigtigt, at der arbejdes med erfaringsudveksling, vidensopbygning og vidensdeling. Problemet med den

manglende organisering er, at det er svært at få gang i nye og innovative projekter. Eksempler kunne være, at arbejde med udnyttelse af byens regnvand i urbant landbrug samt udvikling i brugen af kompost for at mindske afbrænding af komposterbart husholdningsaffald. Miljøpunkt Amager har i samarbejde med flere interessenter inden for københavnsk bylandbrug efter konferencen taget initiativ til en dialog, der har det formål at danne en organisatorisk platform for bylandbrug.

3.3 Udfordringer med jordforurening og kompostering

Problemerne med jordforurening og kompostering udgør en stor del af problemstillingerne for byhaver og bylandbrug.

3.3.1 Jord

Flere personer på konferencen udtrykte stor tvivl om hvad man må og hvad man ikke må, alt efter hvilken type og grad af jordforurening, der er i deres jord. Der skal derfor gøres et stykke arbejde i at få denne information ud til borgerne, så regler og vejledning omkring brug af jorden i København kommer ud til de frivillige (se bilag If). Arbejdet med udbredelse af denne information bør umiddelbart varetages af Københavns Kommune, i et samarbejde med kommende organisatoriske platforme (disse er omtalt i forrige kapitel).

Der er et stort ønske om, at Københavns Kommune kan yde bistand til at få udtaget jordprøver ved nye projekter, for på den måde at få afklaret hvorvidt der reelt er et forureningsproblem, så der ikke bruges unødvendige ressourcer på ny jord (bilag Id).

Et af de helt store emner på konferencen var, at mange ønsker at starte en dialog op omkring en ændring af anbefalingerne vedrørende dyrkning direkte i jorden på arealer i Københavns Kommune. Dette skyldes, at nyere undersøgelser peger på, at risikoen ved at spise grøntsager dyrket i byjord ikke er større, end ved at spise grøntsager, der er dyrket på konventionel vis. Med henblik på det fremadrettede arbejde er det derfor vigtigt, at der igangsættes en dialog med personer og fagfolk, der har viden indenfor den nyeste forskning på området, for at anbefalingerne på området baseres på nye risikovurderinger (bilag Vd).

Nye anbefalinger angående dyrkning i Københavns jorde bør nuanceres således at de fokuserer særskilt på om der er tale om

byhaver, hvor der er børn på områderne, eller om der er tale om bylandbrug, hvor fokus er på produktion af grønt.

3.3.2 Kompostering

Mange af deltagerne på konferencen havde et stort ønske om bedre muligheder for kompostering og brug af kompost. Dette gælder især i forhold til at kompostere og bruge kompost ude i byhaver, der ligger adskilt fra matriklen, og derved at genanvende en større del af husholdningsaffaldet samt forbedre jorden. Det fremadrettede arbejde inden for dette område indebærer derfor, at der bliver arbejdet med mulighederne for en større udnyttelse af byens affald til kompost.

Det er vigtigt at pointere at der her er tale om et emne der, hvis potentialet bliver bedre udnyttet, vil være en fordel for både engagerede i byhaver og bylandbrug, men også for Københavns Kommune, da det vil medføre en reduceret mængde husholdningsaffald der sendes til afbrænding. Der bliver i dag allerede arbejdet med en bedre udnyttelse af kompost ude omkring i København. Dette arbejde er organiseret af private netværk samt andre organiseringer, men de skal have et tættere samarbejde med Københavns Kommune, i forhold til at gennemføre en ændring af reglerne omkring brug af kompost (bilag Ie).

3.4 International konference om den spiselige by i september 2014

Når Københavns Kommune til næste år afholder Sharing Copenhagen, er det allerede nu planlagt at Miljøpunkt Amager

skal stå bag afholdelsen af en endnu større og international konference med fokus på byhaver, bylandbrug og arbejdet med den spiselige by.

Vi går derfor snart i gang med at forberede arrangementet, i håb om at kunne trække personer til fra udlandet, hvor der findes en del erfaringer omkring arbejdet med byhaver og bylandbrug. Hvis vi skal fremme den spiselige by, er det vigtigt at vi lader os inspirere af de mange muligheder, der ligger i dette arbejde, og at vi ser på de erfaringer folk har draget rundt om i verdens storbyfund.

Allerede nu har Sundholmskvarterets Områdeløft meldt sig på banen som medarrangør med praktisk og økonomisk støtte til konferencen. Men vi hører gerne fra flere med gode forslag til, hvor vi skal

kigge hen når vi søger inspiration, i planlægningen af den næste konference.

3.5 Andre arrangementer

For at holde fast i netværket fra konferencen og andre interesserede i den spiselige by, er det vigtigt at der arbejdes på løbende afholdelse af arrangementer for personer med interesse indenfor emnet. Disse arrangementer bør have fokus på både det faglige såvel som det sociale indhold, således at deltagerne motiveres og får ny inspiration og viden med hjem.

Arrangementstyper kunne være høstfester og rundvisninger, der arrangeres på tværs af byhaver. Inspirationsture kunne også være en god måde at arbejde med inspiration, netværk og erfaringsudveksling på.

Bilag

I - Anbefalinger til Københavns Kommune

a - Strategi for byhaver i Københavns Kommune

Københavns Kommune bør udarbejde en strategi på byhaveområdet så kommunens medarbejdere ved hvordan de skal forholde sig til spørgsmål om byhaver. Det vil være oplagt at få udarbejdet en "Lex Byhave", der overordnet og administrativt beskriver hvordan kommunen arbejder med, og forholder sig til, de mange forskellige aspekter byhavearbejdet indeholder.

En Lex Byhave skal minimere tvivl ved henvendelser i sager om byhaver. Når der kommer kortere vej mellem behov og løsninger for nye projekter, bliver det lettere at være frivillig Københavns Kommune.

Der bør indføres muligheden for etablering af byhaver og bylandbrug i kommunens lokalplaner og i Kommuneplanen.

b - Database over Københavns arealer

De anbefales, at Københavns Kommune igangsætter en virtuel platform med en database over mulige steder i København, hvor det er muligt at igangsætte projekter med byhaver og bylandbrug. Man bør inddrage borgene i arbejdet med at finde mulige steder i byen, da mange borgere har et godt kendskab til egnede lokale byrum.

c - Inspiration fra udenlandske byhaver og bylandbrug

Københavns Kommune bør søge inspiration fra hvordan udenlandske byhaver og bylandbrug har haft en positiv effekt på byens udvikling både i forhold til miljø og borgere. Ved at søge inspirationen fra udlandet, vil det med stor sandsynlighed blive tydeligere, hvordan både byen og indbyggere kan have gavn af at sætte fokus på spiseligt grønt i byen.

Ved at støtte afholdelsen af en stor international konference omkring byhaver og bylandbrug, vil København kunne tiltrække sig nogle af de personer, der har gjort sig erfaringer med hvordan by og borger kan få noget godt ud af et styrket samarbejde på området.

d - Jord

Anbefalingerne omkring dyrkning af spiselige planter i københavnske jorde skal revideres i samarbejde med personer, der har den nyeste viden omkring risikoen ved dyrkning af forurenede jorde. Denne anbefaling grunder i et ønske om, at det skal være mindre ressourcekrævende at etablere byhaver og bylandbrug.

Der er et ønske om, at Københavns Kommune yder bistand til at få foretaget jordprøver ved nye projekter, så man kan fastslå om der er en reel risiko ved at benytte jorden. Derved undgår man u hensigtsmæssig brug af ressourcer ved etablering af byhaver.

e - Kompost

Der skal ændres på reglerne omkring kompost således, at det bliver tilladt at flytte kompost fra private husholdninger ud til byhaver, bylandbrug og andre der dyrker grønt i byen. I denne anbefaling ligger igen et ønske om en bedre ressourceudnyttelse i byen, så jorden får tilført næring i en bæredygtig form og afbrænding af komposterbart husholdningsaffald mindskes.

f - Kommunikation og samarbejde med borgere

Mange borgere er i tvivl om, hvad de må og ikke må i forhold til at dyrke i byen. Der skal derfor gøres en indsats på at forbedre kommunikationen til borgerne, så arbejdet med den spiselige by ikke går i stå på grund dårlig kommunikation.

I dette punkt ligger også, at det er vigtigt at Københavns Kommune forpligter sig til at høre efter og samarbejde med de frivillige, når der kommer emner på bordet, der gavner både byen og borgerne, så vi sammen kan skabe en bedre, grønnere og mere bæredygtig by.

II – Programmet for konferencen

Byhaver, landbrug i byen, høst af byens spiselige planter, bier i byen, haver i havnen, høst af andres haver. I de seneste år er en lang række initiativer dukket frem i København og byer i hele verden.

Med konferencen sætter vi fokus på de mange muligheder, vi har for at bruge byen som spisekammer og undersøger, hvordan vi kan udnytte disse muligheder endnu bedre.

Program:

09.30 Indskrivning

Kaffe, the og morgenmad.

10.00 Velkomst

10.15 Perspektiver for urbant landbrug i København

Signe Voltelen, arkitekt og urban farmer, skitserer perspektiver og muligheder for byhaver og urbant landbrug i København.

11.00 Byen som spisekammer

Få inspiration til at bruge din by som spisekammer. Der vil være oplæg af: **Byhøst**, høster og kortlægger byens vilde afgrøder, **Paul Rye Kledal**, direktør og forsker i Urban Farming og Aquaponics, og **Mie Kongstad**, design-ingeniør og urban farmer.

12.00 Frokost

12.30 Markedsplads

Der vil være mulighed for at gå rundt og blive inspireret af: **Byhøst**, **Bybi**, **Del Jorden**, **Praktisk økologi**, **Tagtomat**, **Urbanplanten**, **Urbane haver v. Jann Kuusisaari**, **Træstubben**, **Blomstrende by**, **Ottelias have**, **Maritime Nyttehaver** og **Københavns Fødevarefællesskab**.

13.15 Byhaver og borgerinddragelse

René Sommer Lindsay, arkitekt og projektleder i klimakvarter.dk, fortæller om hvordan byhaver kan bruges som led i klimasikringen af København.

13.45 Hvad vil Københavns Kommune?

Oplæg om Københavns Kommunes ambitioner **v. Ayfer Baykal**, Teknik- og miljøborgmester, og **Rikke Hedegaard Christensen**, koordinater for Sharing Copenhagen.

14.15 Pause

14.30 Workshops

Deltag i 1 af 4 workshops omkring:

Jord og kompost i byen - v. Træstubben.

- Dyrk, høst og spis - på Vesterbro og i Kgs. Enghave.
- Hvordan dyrker og høster vi i en by, hvor jorden er forurenet? Kan vi producere vores egen jord?
- Service på komposten - Præsentation af en socioøkonomisk virksomhedsidé med benspænd.

Landshare, del frugt og jord - v. Vanløse deler frugten og Praktisk økologi.

- Hvordan deler vi frugten og jorden i byen?
- Ideudvikling om landsharing i byen.

Fra gårdanlæg til byhave - v. Jesper Langebæk, specialkonsulent Center for Bydesign.

- Inspiration til etablering af fælles gårdhaver.
- Erfaringsudveksling og inspiration til dyrkning i gårde.

Taghave på Fields - v. Human Echo assisteret af Jann Kuusiraari, urban gartner.

- Hvad er en taghave.
- Udfordringer og muligheder med en at lave en taghave på Fields.

15.30 Pause

15.45 Hvad gør vi nu?

Med baggrund i dagens forløb, vil vi samle op på, hvordan man kan organisere det frivillige arbejde og forbedre dialogen med Københavns Kommune.

kl. 18 Høstfest i Prags have, Prags Boulevard 43

Cirkus Bella Donna optræder, med dværgvildsvinet Fifi og en dresseret suppehøne, fra kl. 18-19 for både børn og voksne. Bagefter vil der være billig fællesspisning, samt mulighed for at købe øl og vand, og der vil være mulighed for at snak, om hvordan vi kan blive bedre til at bruge byen som spisekammer. Deltagelse i høstfesten er ikke forudsat deltagelse på konferencen. Prags Boulevard 43 danner rammen om flere arrangementer denne aften.

III – Navne og kontakt oplysninger på stadeholdere på markedspladsen

Organisation	E-mail adresse	Hjemmeside
Blomstrende by	blomstrendeby@gmail.com	facebook.com/BlomstrendeBy
Bybi	admin@bybi.dk	bybi.dk
Byhøst	kristoffer@byhoest.dk	byhoest.dk
Del Jorden	kontakt@deljorden.dk	deljorden.dk
Københavns Fødevarefællesskab	info@kbhff.dk	kbhff.dk
Maritime Nyttehaver	frederik@maritimenyttehaver.dk	maritimenyttehaver.dk
Ottelias have	medlem@ottiliashave.dk	ottiliashave.dk
Praktisk økologi	info@praktiskoekologi.dk	oekologi.dk
Tagtomat	tagtomat@gmail.com	tagtomat.dk
Træstubben	vesterbrolokaludvalg@okf.kk.dk	vesterbrolokaludvalg.kk.dk
Urbane haver v. Jann Kuusisaari	jann.kuusisaari@gmail.com	jann.dk
UrbanplanTen	pernille@urbanplanten.dk	urbanplanten.dk
